

הפרות עיקריות של הסכמי אוסלו על ידי ישראל

להלן רשימת הפרות עיקריות על ידי ישראל של ההסכמים אשר נחתמו בין ישראל ואש"ף. נתמקד בהסכם עזה יריחו שנחתם ב-4 במאי 1994 והסכם אוסלו ב' שנחתם ב-28 בספטמבר 1995. מסמך זה מוגבל להפרות סיסטמטיות, אשר מקורן בהחלטות של ישראל, והוא אינו כולל מקרים של כשלון מקומי או טעויות. המקרים מתייחסים להדכם הביניים, אך כל ההתחייבויות במובאות כאן, חוץ ממקרים המציינים אחרת, היוו גם חלק מהסכמי עזה-יריחו הקודמים, לכן הם בתוקף מאז נוסדה במאי 1994.

1. ההיערכות מחדש בחברון
על-פי הסכם הביניים, כחות צה"ל היו אמורים להיערך מחדש באזור H1 בחברון עד 28- במרץ 1996. ההיערכות נדחתה ליולי 1996 על-פי סיכום בין שני הצדדים, אך ההיערכות טרם בוצעה, וכן ניתן לרשום זאת כהפרה ישראלית. עם זאת, שני הצדדים כעת מקיימת מו"מ במטרה ליישם את ההיערכות בחברון.

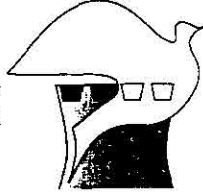
2. אי-פתיחת המעברים הבטוחים
הסכמי קהיר וגם אוסלו מחייבים נספח I סעיף X את ישראל לפתוח "מעברים בטוחים" בין רצועת עזה והגדה המערבית, ובכך לאפשר תנועה חופשית בין עזה לגדה. המעברים הבטוחים לא קיימים, והתנועה בין רצועת עזה והגדה המערבית מותרת על-פי היתרים מיוחדים בלבד.

3. אי-שחרור חלק מן האסירות הפלסטיניות
בנספח VII של הסכם הביניים מצויין במפורש "כל הנשים העצורות והאסירות ישוחררו...". מכך משתמע כי השעיית שחרורן של חלק מן האסירות פירושו הפרת ההסכם ע"י ישראל.

4. הטלת סגר
נוסח ההסכמי אוסלו בעניין הסגר טומן בחובו סתירות פנימיות. מחד, ע"פ סעיף 1 של נספח I בהסכם עזה וירחו נקבע שישראל מחוייבת לכבד את חיי הכלכלה והחברה הפלסטיניים, לשמוא על שווקים פתוחים ולהתחשב בצרכים רפואיים. גם בפרוטוקול פריז, שנחתם ב-29 באפריל 1994, התחייבו הצדדים "לאפשר גישה חופשית ובלתי מוגבלת לשווקים של הצד האחר". מאידך, סעיף 9 של נספח I קובע כי "הוראות בהסכם זה לא יפגעו בזכותה של ישראל, מעימי ביטחון ובטיחות, לסגר את נקודות המעבר לישראל, ולאסור ולהגביל את הכניסה של אנשים ושל כלי רכב מהגדה המערבית ומרצועת עזה לישראל". משתמע שהטלת סגר, ולו סגר חלקי, שלא מתוך שיקולים בטחוניים טהורים, הינה הפרת ההסכם.

5. חסימת ייצוא תוצרת חקלאית
בפרוטוקול פריז, שנחתם ב-29 באפריל 1994, ישראל הסכימה להתיר כניסת תוצרת חקלאית פלסטינית לתוך ישראל, בכפוף ללוח מכסות. בפועל, ישראל אינה מקיימת את מלוא התחייבות זו. כתוצאה מצעדיים שנקלחו ישראל כמות הייצוא החקלאי הפלסטיני ממשיך להיות נמוך מהמכסות אשר נקבעו, בעיקר בתחומים הבאים: ביצים ועופות, תפוזים, עגבניות, מלפפונים ומלונים.

6. סגר ימי על חופי עזה
לעתים ישראל מטילה סגר גם על חופי עזה, ואוסרת כל דיג במרחק של יותר מ-100 מטרים מהחוף. זאת בניגוד לסעיף XIV בנספח I של הסכם הביניים.

הפרות עיקריות של הסכמי אוסלו על ידי אש"ף

להלן רשימת הפרות עיקריות על ידי אש"ף של ההסכמים אשר נחתמו בין ישראל ואש"ף. נתמקד בהסכם עזה-יריחו שנחתם ב-4 במאי 1994 והסכם אוסלו ב' שנחתם ב-28 בספטמבר 1995. מסמך זה מוגבל להפרות סיסטמטיות, אשר מקורן בהחלטות של אש"ף מהרשות הפלסטינית (הרשות), או מהתנהגויות של המנהיגים, והוא אינו כולל מקרים של כשלון מקומי או טעויות, כגון התנהגותם האישית של שוטרים פלסטינים. המקרים מתייחסים להסכם הביניים, אך כל ההתחביויות המובאות כאן, חוץ ממקרים המציינים אחרת, היוו גם חלק מהסכמי עזה-יריחו הקודמים. לכן הם בתוקף מאז נוסדה הרשות הפלסטינית במאי 1994.

1. כשלון (הימנעות מ-) בהחרמת נשק ופירוק ארגונים חמושים: השוטרים הפלסטינים מחויבים לפרק כל ארגון חמוש באזורים הנמצאים תחת שליטתם, להחרים כל נשק חוץ מאקדחים, ולתת רשיונות לאקדחים לפי קריטריונים אשר ייקבעו על ידי שני הצדדים (נספח א, סעיף II, 1 וסעיף XI). ברם, כל חמשת הארגונים אשר פעלו בשטח כאשר הרשות קיבלה סמכות בעזה וביריחו - החמאס, הג'יהאד האיסלמי, DFLP, PFLP ופתיח - נשארו חמושים. ההוראות שניתנו בכיוון היו הצגה בלבד. לא יותר ממאות כלי נשק הוחזרו, מתוך אלפי כלי נשק אשר ממשיכים להסתובב בשטח, ובתקופה זו הרבה יותר כלי נשק הוברחו לשטחים אלה.

2. סירוב להציג בפני ישראל רשימות של שוטרים פלסטינים: כדי לאפשר לישראל למנוע ממחבלים מלהתגייס למשטרה הפלסטינית, על הרשות להגיש רשימת כל המועמדים הפוטנציאליים ולקבל הסכמה ישראלית (נספח א, סעיף IV, 4). התחייבות זו הינה חשובה במיוחד כלפי פלסטינים אשר הובאו מן השטחים, אזורים אשר השפעת החמאס והג'יהאד האיסלמי חזקה (לעומת חיילי אש"ף מחו"ל, אשר לא התמודדו עם בעית נאמנות כפולה). למרות זאת, הרשות לא הגישה אף שם אחד של הכוחות שבאו מן השטחים כאשר גויס הכוח עבור עזה ויריחו - והמדובר ביותר מ-10,000 אנשים מקומיים. הרשות חזרה והדגישה את מחויבותה זו כלפי גיוס כוחות נוספים עבור השטחים אשר היא קיבלה במסגרת הסכמי הביניים, אך היא ממשיכה במדיניות של התעלמות סיסטמטית מתנאי זה.

3. העברה על / הפרזה מן המספר המותר של שוטרים: הסכמי עזה-יריחו ממאי 1994 הגבילו את מספר השוטרים הפלסטינים ל-9,000 (נספח א, סעיף III, 3), אך במשך התקופה ששלטה הרשות בשטחים אלה גייסה כ-20,000 איש בכוחות הבטחון שלה. הסכם הביניים הרחיב את סמכות הרשות לשטחים נוספים בגדה המערבית והגדיל את מספר השוטרים ל-24,000 באזורים א' ו-ב', כולל עזה (נספח א, סעיף IV, 3). אך כיום המשטרה הפלסטינית כבר גייס יותר מ-40,000 איש.

4. סירוב הסגרת חשודים בפעילות חבלנית: הרשות מחוייבת להעביר לידי ישראל כל אדם אשר לגביו מציגה ישראל צו מעצר והוכחות של התערבותו במעשי טרור, כדי להעמידו לדין (נספח IV, סעיף II, 7). עד עתה, ישראל ביקשה הסגרתם של 18 איש החשודים ברצח המוני, רצח או נסיון לרצח ישראלים, כאשר אף לא אחד הוסגר. בכירים ברשות הצהירו שלרשות אין כל כוונה לכבד את סעיפי ההסגרה שבהסכמים.

5. כשלון (הימנעות מ-) בהענשה על ידי מערכת המשפט ברשות: שוטרי הרשות מחוייבים "לעצור ולהעמיד לדין אנשים אשר חשודים בביצוע מעשי טרור ואלימות" (נספח א, סעיף II, 1). בשנתיים האחרונות, אף לא אחד מבכירי הזרוע הצבאי של החמאס או הג'יהאד האיסלמי הורשע, מדיניות אשר נמשכת גם לאחר גל הפיגועים בחדשי פברואר-מרץ 1996. המערכת המשפטית של הרשות העדיפה להרשיע 36 פעילים זוטרים אשר היו מעורבים בטרור נגד ישראלים. מעט האנשים אשר היו קשורים ישירות ברצח ישראלים ואשר הורשעו, נשפטו רק תחת לחץ ישראלי, וכמעט כולם שוחררו לאחר שריצו רק מספר שבועות או חדשים מעונשי המאסר הארוכים שלהם. למעשה, מתוך 26 אסירים שקיבלו עונש מאסר בן שנתיים ומעלה, 11 שוחררו מוקדם, כולל 8 מתוך 14 פעילי חמאס אשר הורשעו במעורבות בטרור אנטי-ישראלי.

6. הסתה לטרור על ידי בכירים בהנהגת הרשות הפלסטינית: הנהגת אש"ף והרשות מחוייבים להימנע מהסתה לטרור, כחלק מהתחייבותם לטפח הבנה הדדית ולהילחם בטרור (סעיף XXII). למרות זאת, היו מספר רב של התבטאויות של ידי יאסר ערפאת, נביל שעת, פייסל חוסייני ומנהיגים נוספים אשר קראו לג'יהאד בפועל ואשר שיבחו את המעורבים במעשי טרור נגד ישראלים, כולל מחבלי חמאס שהמשיכו בביצוע רצח המוני גם לאחר חתימת הסכמי אוסלו.

7. כשלון בהימנעות הסתה: בנוסף להימנעות מהסתה לטרור, הנהגת הרשות מחויבת למנוע מעשי הסתה על ידי אחרים הפועלים בתוך אזורי השליטה שלה (נספח א, סעיף II, 3). הארוע המפורסם ביותר שבה הודשתה הסתה בנוכחות בכירים במשטרה הפלסטינית, היה שחזור בקלקיליה של פיצוץ האוטובוס ברחוב דזינגוף, מספר ימים לפני גל הפיגועים באוטובוסים אשר החל בסוף חודש פברואר 1996. גם לאחרונה, הרשות ממשיכה להרשות נאומים מסיתים להתקיים, במיוחד במסגדים.

8. פגיעה בחשודים בסיוע לישראל (משת"פים): אש"ף התחייבה להימנע משימוש בכל צורת הענשה נגד פלסטינים אשר בעבר סייעו לישראל, כחלק ממכלול צעדים בוני-אימון אשר כלל שחרור אלפי אסירים פלסטינים מישראל וחנינה למאות פעילי אש"ף מחוץ לישראל אשר היו מעורבים בטרור נגד ישראלים (סעיף XVI). אך מאז מאי 1994, קיימת מגמה עיקבית של הטרדות, איומים, מאסר ואפילו ענויים של אנשים אלה. מערכה זו מתואמת עם כוחות בטחון פלסטינים, בידיעת ההנהגה, בהשתתפותו האקטיבית של ג'יבריל רג'וב.

9. כשלון בהעברת מידע הקשור לנעדרי צה"ל: הסכם עזה-יריחו מחייב את הרשות הפלסטינית לעזור לישראל באיתור ישראלים נעדרים (סעיף XIX), מחוייבות אשר נתחזקה על ידי הסכם הביניים ומחייבת גם את אש"ף (סעיף XXVIII). אך לעת עתה, למרות שידוע ברבים שאש"ף מחזיק מידע לגבי נעדרי ישראל, הארגון איננו מושיט שום עזרה בנושא.

10. כשלון בשינוי האמנה הפלסטינית: אש"ף התחייבה לשנות את הסעיפים באמנה אשר קראו להשמדת מדינת ישראל על ידי מאבק מזוי, לא מאוחר מל במאי 1996 (סעיף XXXII, 9). ב-24 באפריל, ה-PNC התכנסה ואישרה באופן מעורפל ולא ברור שינויבאמנה. אך לעת עתה, שום גוף לא בצע שינוי בפועל של הסעיפים. כגון ה-PNC או הועדה המשפטית, לא עשתה כן ואפילו לא החזכר איזה סעיפים ישנו, באיזו צורה או תאריך יעד.

11. הפרת זכויות האדם ושלטון החוק: הרשות מחוייבת למלא כל התחייבותה בהסכם "בהתחשבות נורמות בינלאומיות מקובלות ועקרונות זכויות האדם ושלטון החוק" (סעיף XIX). כפי שצויין על ידי מספר קבוצות זכויות האדם, כולל ארגונים בינלאומיים כגון אמנסטי ומiddle East Watch, וארגונים פלסטינים כמו The Gaza Center for Rights and Law, שלטונה של הרשות הפלסטינית מתאפיינת במעצרים שרירותיים, מעצר מנהלי ועינויים. חופש העתונות כמעט נשלל לגמרי, והזכות לבקר את השלטון הוגבלה לגמרי, בפועל. הרשות נוקטת באמצעים חריפים במיוחד כלפי עתונאים ופעילי זכויות

האדם, כאשר אחד נעצר לאחרונה בגלל שסיפר לעתונאי שהרשות נכשלה בענין זכויות האדם.

12. כשלוך בקיום בחירות דמוקרטיות ויצירת שלטון דמוקרטי: אחד מן ההתחייבויות המרכזיות ב-DOP היא קיום בחירות דמוקרטיות (סעיף 3 ב-DOP), כדי ליצור שלטון דמוקרטי עבור פלסטינים הגרים בשטחים אלה. חשיבותה של מחויבות זו מתבטאת בכך שיצירת שלטון דמוקרטי תשפיע על העמקת יחסי ישראל והרשות לטווח הארוך. אך הבחירות לא היו דמוקרטיות, כאשר יאסר ערפאת קבע את כללי הבחירות כך שמתנגדיו לא יכלו כמעט להיבחר והתאפשר לשומרי אמוניו בפת"ח לנצח. יתרון זה הודגש במסע סיסטמטי לעצב את הכיסוי התקשורתי, יחד עם מסע אימים נגד יריבים. למרות האשמות דבות של חריגות בבחירות, בתי המשפט לערעורים בבחירות סירבו לשמוע שום מקרה. התוצאה היתה נצחון מוחץ לערפאת במירוץ לנשיאות, ותוצאות למועצה אשר כמעט הבטיחו שליטה על ידי ערפאת כמעט בלי אופוזיציה. בארבעה וחצי חדשים שעברו מאז הבחירות, ערפאת ממשיך לשלוט באופן דיקטטורי, לא איפשר למועצה לקבל שום החלטה חשובה, ובמיומנות ניצח כל הצבעה בנושאים אשר הביא להצבעה בפניהם.

13. פעילות המשטרה הפלסטינית במזרח ירושלים: הסכמי עזה-יריחו והסכם הביניים תחם בקפידות את השטחים בהם מורשים כוחות הבטחון הפלסטינים לפעול. שטחים שלא הועברו לשליטתם הם בסמכות ישראלית, כמו מזרח ירושלים (נספח I בשני ההסכמים). למרות זאת, בשנתיים האחרונות קיימת מגמה של פעילות המשטרה הפלסטינית במזרח ירושלים, כולל חטיפות ומעצרים של עתונאים, פעילי זכויות האדם, אנשים חשודים בשיתוף פעולה עם ישראל, מבצעי "פשעים מוסריים" ואחרים. מדי פעם המשטרה הישראלית עוצרת או מגרשת אנשי המשטרה הפלסטינית המפעילים את הכוחות, אך במשך התקופה הזאת ממשיכים עשרות ומאות סוכני בטחון פלסטינים לפעול במזרח ירושלים.

14. משרדי הרשות הפלסטינית במזרח ירושלים: כל משרדי הרשות אמורים להיות בשטחים הנמצאים תחת סמכות הרשות, סעיף המיועד במיוחד להוציא את ירושלים (סעיף 7). אך ממאי 1994, הרשות מפעילה בכל עת בין 6 ועד 12 (או: קומץ) משרדים ממשלתיים ולשכות חשובות אחרות בתוך ירושלים. כיום, שלוש ה משרדים אשר ממשיכים לפעול באופן גלוי באותו מקום בלי להתאמץ בהסתרת קשריהם הם האוריינט האוס, משרד הדתות ולשכת המופתי.

15. ניהול יחסי חוץ: נאסר על הרשות לנהל יחסי חוץ, ולאש"ף מותר לנהל יחסי חוץ עבור הרשות רק למטרות מאד מוגבלות, כגון השגת הסכמים כלכליים ותרבותיים (סעיף IX). במקומות רבים בהסכמים העיקריים שנחתמו בין שני הצדדים, הוסכם שנושא יחסי החוץ של הרשות יידון רק כחלק מן הדיונים על final status. גם אש"ף וגם הרשות הפרו את ההגבלות האלו, והם יזמו ועסקו בדיפלומטיות בצורה אינטנסיבית - במישור הדו-צדדי, הבין-צדדי (כגון הליגה הערבית) והבינלאומי (כגון באו"ם).

16. קידוחי מים בצורה בלתי-חוקית: הסכמי עזה-יריחו הגבילו את הרשות מלהוסיף בארות מים, ודרשו תיאום עם ישראל עבור שינוי כלשהו (נספח 2, סעיף 31). למרות זאת, הרשות עסקה בקידוח או איפשרה את הקידוח של מאות בארות, פעולה אשר השפיעה לרעה על פני המים (water-table) ועל איכות המים באזור. קביעות דומות נכללות בהסכם הביניים (נספח III, סעיף 40), אך גם כאן נצפו הפרות ממשיות, כולל באזורי ג'נין והרודיון.